

OKULA DEVAMSIZLIK YAPAN ÖĞRENCİLERİN DEVAMSIZLIK SEBEPLERİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

EXAMINING THE REASONS FOR STUDENTS BEING ABSENT FROM SCHOOLS IN ACCORDANCE WITH THE VIEWS OF THE STUDENTS WHO ARE ABSENT FROM THEIR SCHOOLS.

Önder ŞANLI¹
Mehmet ALTUN²
Çetin TAN³

Öz

Bu araştırmada; okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenen 2014–2015 eğitim-öğretim yılı II. döneminde Malatya ilindeki 16 farklı okuldan en fazla devamsızlık yapan 9.sınıf, 10.sınıf, 11.sınıf ve 12.sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Sonuç olarak; öğrencilerin kendileri, çevreleri ve aileleri ile ilgili sorunlar, okul ortamı ve okul yönetimi ile ilgili sorunlar ve öğretmenler ile ilgili sorunlardan kaynaklanan sebeplerden dolayı devamsızlık yaptıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okula daha fazla devam etmeleri için okulun nasıl olması gerektiği ile ilgili soruya yönelik olarak belirtilen öğrenci görüşleri incelendiğinde ise; okul daha eğlenceli olmalı, sosyal etkinlikler artırılmalı, blok ders uygulaması kaldırılmalı, öğretmenler öğrenciler ile daha fazla ilgilenmeli, okulda sağlık personeli bulundurulmalı, ders araç-gereçleri yeterli hale getirilmeli ve öğretmenler daha hoşgörülü olmalı gibi öneriler dikkat çekici bulunmuştur. Okulun sadece ders ortamı olmaktan çıkartılıp, yaşanabilir, daha fazla sosyal etkinliklerin yapıldığı bir ortam haline getirilmesi gerektiği de bu araştırmanın önemli sonuçları arasında yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Okula devam, okula devamsızlık, devamsızlık nedenleri.

Abstract

In this study, the reasons for students being truant, were examined. The sample of the study was chosen in these? half of the 2014 - 2015 education year by a convenience sampling method within the purposive sampling method. 9th, 10th, 11th and 12th grade truants, from 16 different schools in the city of Malatya, were chosen. A semi structured interview form has been applied to the participants. As a result of the study, it was found that students have different reasons for being truant such as; personal problems or their parents, school environment, school management and their teachers. When the views of the students regarding the question 'how should schools be designed in order to prevent students from being truant.' They expressed some interesting views such as; the schools should be much more entertaining, there should be more social activities, block classes applications should be finished, the teachers should be interested in their students more, there should be a health care professional in the schools and the teachers should be more tolerant with their students. Schools should not be thought as just the places where lessons are taught. Schools should be more than this and there should also be more social activities in the schools. These are among the most important results of this study.

Key Words: School attendance, skipping school, reasons for skipping school.

¹ondersanli44@hotmail.com

²meb, altunx@hotmail.com

³Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, cettan889@hotmail.com

GİRİŞ

Bilgi ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler, toplum yaşamını da büyük ölçüde değiştirmiştir. Bireyin değişen bu toplumsal yaşama uyum sağlayabilmesinde örgütlü bir sistem olarak okulun önemi tartışılmaz bir biçimde artmaktadır. Kontrollü bir ortam olan okulda, öğrenciye kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlar önceden belirlenmiştir. Bunlar, bu konuların uzmanı olan öğretmenler tarafından planlı bir biçimde düzenlenen öğretim etkinlikleri ile öğrencilere kazandırılır (Erden, 1998). Öğrencilerin bu davranışları kazanma düzeyleri, akademik başarı ile ölçülmektedir. Akademik başarı, öğrencilerin okul yaşamında amaçlanan davranışlara ulaşma düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin sergilemiş oldukları akademik başarı, istedik düzeyde davranışların oluşup oluşmadığının belirlenmesinde bir ölçüt olarak kullanıldığı gibi, üniversiteye giriş, iş başvurusu gibi alanlarda da dikkate alınmaktadır. Okulda öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek, bu performans sonuçlarına dayanarak öğrenci hakkında karar vermek, öğrenciyi ilgi ve yeteneklerine göre başarılı olacakları alanlara yönlendirmek, genel olarak eğitim sisteminin görevidir (Silah, 2003).

Birey, toplumsal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak içinde yaşadığı çevreyle sürekli etkileşim içindedir. Bu etkileşim onun tüm davranışlarına yansımaktadır. Bu bağlamda insan yaşamının önemli bir bölümünün geçtiği “okul” kurumunun öğrenciler tarafından nasıl algılandığı önemlidir (Çalık, 2008). Öğrencinin okula karşı olumlu tutumlar beslemesi ve okula devamlarının sağlanması için gerekli etkinliklerin yapılması önemlidir (Özbaş, 2010). Tutum, bir nesneye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlardan oluşmaktadır. Ancak, bu boyutlar birbirlerinden bağımsız değildir. Bir nesneye yönelik olumlu tutumu olan birey, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, onu desteklemeye, yardım etmeye eğilimli olacaktır. Bir nesneye yönelik tutumu olumsuz olan birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir (Uzun ve Sağlam, 2006). Tutumlar, insan davranışlarının en önemli tayin edicilerinden biridir (Kan ve Akbaş, 2005). Tutumlar, bizim objelere, fikirlere ve gruplara karşı kabul yada ret meyillerimizi, onların lehinde ve aleyhinde hislerimizi gösterir. Tutumlarımızın birçoğu çevremizdeki insanlarla bir dizi etkileşimimiz neticesinde olmaktadır (Arslan, 2006).

Okula karşı olumlu tepkiler geliştiren öğrenciler, mezun olana kadar okula katılma istekliliğini ve öğrenmeye olan güdülerini sürdürebilirler (Çalık, 2008). Diğer bir ifadeyle okula bağlılık, okula ilişkin olumlu duygular beslemek, eğitim hakkında olumlu çağrışımlar hissetme, okul ortamına ait olma duygusu ve okul personeli ve diğer öğrencilerle olumlu ilişki içinde olma, okula devam etme, ders dışı sosyal etkinliklere katılma, okul çalışmalarını için fazladan zaman harcamaya, sınıfta ve okulda alınan kararlara katılma, kendi öğrenme amaçlarını belirleme, kendi fikrini sınıfa söyleyebilme olarak da tanımlanmaktadır (Mengi, 2011). Eğitim kurumlarının yakınında bulunan internet evleri öğrencilerin ders dışı zamanlarını geçirmeyi tercih ettikleri yerler olmaktadır. Derste ya da evde olması gereken öğrencilerin internet evlerinde uzun süre kalmaları bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir (Aksüt, 2007). Öğrenme yaşantılarının merkezinde öğrencinin yer aldığı öğrenci merkezli eğitim, zamanın dikkatli ve verimli kullanılmasını gerektirir. Öğrenme için ayrılan süre içerisinde öğrencinin bulunmadığı bir öğretim etkinliği, onun gerçekleştireceği öğrenme yaşantılarının eksik olmasına neden olmaktadır. Bu duruma etki eden en önemli neden ise “devamsızlıktır”. Okul yönetiminin boyutlarından “öğrenci hizmetleri” kapsamında yönetimi en çok uğraştıran işlerden biri öğrenci devamlarının izlenmesidir (Taymaz, 2000: 123). Okulların en önemli varlık nedenleri öğrencilerin eğitim gereksinimlerini karşılamak ve onlara güçlü oldukları alanlarda gelişme olanakları sunmaktır. Okulların bu işlevleri çoğu kez gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Öğrenciler, kişisel gereksinimlerinin karşılandığı ve bunun çeşitli etkinlikler

aracılığıyla devam ettirildiği ortamlarda bulunmak ister (Jones ve Jones, 1997). Sınıf, öğrenme yaşantıları gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuş özel bir toplumsal çevredir. Sınıf içi yaşamda gerçekleştirilen öğretimsel etkinliklerin sonuncu hedefi öğrencide istenilen davranışların meydana getirilmesidir. Sınıfta öğrencilerin bütün zamanlarını ilgi ve dikkatle öğretim etkinliklerine harcayacakları öğrenme süreçlerine yer verilir. Öğrenci gereksinimlerinin ön planda olduğu öğretim süreci, bireysel ağırlıklı öğrenmelerin gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir. Öğretimin bireyselleştirilmesi ise merkezde öğrencinin olduğu öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesini gerekli kılar. Ancak ülkemizde öğrenci merkezli öğrenme anlayışı yerine daha çok bilgi ve öğretmen ağırlıklı öğretim yapılmaktadır (Büyükkaragöz, 1990). Öğrencinin sınıf içi yaşama ilgi ve dikkatle devamının sağlanabilmesi, öğrenme yaşantılarından dışlanıp soyutlanmamasına bağlıdır. Sınıf ortamında toplumsal yaşamın anlamlı bir şekilde sürdürülebilmesi, her öğrencinin bir rol üstlenmesi ile sağlanır. Ancak bu süreçte oluşturulacak toplumsal çevrenin yapaylıktan uzak, gerçek yaşamla uyumlu olması gerekir (Özbaş, 2002).

Öğrencilerin okula devamını sağlayabilmek için onun okul dışına yönelimini artıracak okuldan uzaklaştırılma cezaları verme yerine, okul içinde kalmayı ve bazı haklardan mahrum edilmeye götüren cezalar verilmektedir. Ancak, bu tedbirler de öğrencinin öğrenme düzeyinin artacağı ve başarılı bir sonuç alınacağına garantisizdir. Okulu başarılı olarak tamamlamaya odaklanan programlar ise, öğrencinin okulla ve çevresi ile ilgili taleplere başarılı bir şekilde cevap vermesini, öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayacak ilişkiler geliştirmesini ve okula bağlanmasını sağlamayı hedefleyen programlardır. Bu programlarda temel amaç önleme değil, başarının artırılmasıdır (Taylı, 2008). Öğrenci devamsızlıklarının önlenmesi için öncelikle devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak, alanyazın taraması sonucunda, Türkiye’de öğrenci devamsızlıklarını konu alan bir kaç araştırmaya ulaşılabilmektedir. (Altınkurt, 2008). Sınıf içinde geçen zamanın çeşitli etkinliklere dağılımı, zamanın ders dışı etkinliklerle harcanmaması, sıkıcılığın önlenmesi, öğrencinin zamanının çoğunu sınıfta ve okulda geçirmesinin sağlanması, devamsızlığın önlenmesi etkinliklerini kapsar. Ayrıca derslerin çeşitli etkinliklerle zenginleştirilip, daha eğlenceli geçmesiyle, öğrenciler derslere yeterince motive edilecek ve bunun sonucunda devamsızlık probleminin önemli ölçüde azalmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Dönmez, 2008). Bir öğrencide devamsızlık durumu kronikleşmeye başlayınca bunun daha sonra okulu tümünden bırakma eylemine dönüşmesine sıkça rastlanmaktadır. Hatta bu durumun çoğu zaman uzun vadede işsiz, evsiz, yoksulluk çeken bireyler olmasına neden olduğu görülmüştür (House of Representatives, 1996). Bunun yanı sıra bireylerin eğitimleri için ayrılan kaynakların boşa gitmesine ve hatta herhangi bir eğitim kurumuna devam etmeyen ve bir iş sahibi olamayan kimi bireylerin işledikleri suçları önlemek için sarf edilen güvenlik masrafları ülkelere ciddi anlamda mali kayıplar yaşatmaktadır (Christenson ve diğerleri, 2000). Okula devam etmeme davranışlarına neden olan faktörler incelendiğinde, önceki araştırma sonuçları okul terkinin genellikle bireysel, ailesel-sosyal, ve okul ile alakalı faktörlerden kaynaklandığı görülmektedir. Devamsızlık yapmaya neden olan bireysel etmenlerin başında öğrencinin geçirdiği sağlık sorunları ve başarısız olma korkusu yer almaktadır (Tutar, 2002). Bununla beraber bazen öğrencinin ruhsal birtakım sıkıntılar nedeniyle okula gitmek istememesi bir başka deyişle okulu reddetmesi de devamsızlık ve okul terkiyle sonuçlanan bir durumdur (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010). Öğrencinin yetiştiği ailenin de öğrencilerin devamsızlık yapma eylemlerinde etkili olduğu görülmüştür. Çocuğu ile ilgilenen, okulla işbirliği halinde olan ebeveynlerin çocuklarının başarısının, güdülenmesinin ve düzenli devamının sağlanmasında etkili olduğu belirlenmiştir (Burns, 1993). Öte yandan, maddi sıkıntıları olan ailelerde çocukların eğitim ihtiyacına yeteri kadar cevap verilememesi ve hatta çocuğun da çalışmak zorunda olması okul devamsızlıklarına önemli ölçüde sebep olmaktadır (Diyu, 2001). Örneğin, ailelerin, çocuklarının okul yaşantılarına ilişkin ihtiyaçlarını karşılayamamaları ve

yoksulluğun özgüven eksikliğine yol açarak öğrencilerin devamsızlık davranışları sergilemelerine en çok sebep olan faktörler olduğu belirlenmiştir (Özbaş, 2010; Yavuzer, 1996). Ailesel faktörlerin devamsızlık durumuna etkisine paralel olarak, öğrencinin arkadaş çevresi ve yaşadığı ortamdaki sosyal çevre de devamsızlık yapmasında rol oynayabilmektedir. Örneğin, arkadaş grubu başarısız, okula devamsızlık yapan veya hiç gitmeyen, madde bağımlısı, suç işlemekte olan kişiler olan öğrencilerin en çok risk altında olduğu belirtilmektedir (Özbaş, 2010). Öğrencilerin okuldan yeteri kadar destek bulamamaları, okul içinde kural dışı davranışların çokça yaşanması ve bundan mağdur olunması öğrencileri devamsızlık yapma ihtimallerini artırmaktadır (Şimşek ve Katıtaş, 2014).

Yapılan çalışmalarda ayrıca cinsiyet farkının da okul devamsızlığı ve terkinin etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Her ne kadar devamsızlık ve okul terkleri her iki cinsiyette de görülse de Türkiye şartlarında erkeklerin daha fazla dersten kaçma, okula düzensiz gelme ve okulu bırakma davranışlarının kızlara oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Uysal ve Şahin, 2007; Şimşek ve Şahin, 2014).

Bu çalışma kapsamında okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesiyle karşılaştırmalı olarak ele alınması amaçlanmıştır. Problemleri olarak görülen noktalarda da çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada; okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi hakkındaki algılarını belirlemede, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi tekniği, elde edilen verilerin açıklanmasında gerekli olan kavramları ve ilişkileri ortaya koymakta kullanılır.

Olgu bilim araştırmalarında veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Şimşek ve Yıldırım, 2008). Olgubilim (fenomenoloji/ phenomenology) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu olgularla günlük yaşantımızda çeşitli biçimlerde karşılaşabiliriz. Ancak bu tanışıklık, olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur. Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). İnsana ait davranışlara bakıldığında bir nedenin birden çok sonucu ya da bir sonucun birden çok nedeni olabilmektedir. Bu ve bunun gibi karmaşık insan davranışlarını ayrıntılı inceleyebilmek için nitel araştırma yöntemleri kullanılmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmanın verileri 2014–2015 öğretim yılı II. yarıyılı başında toplanmıştır. Görüşme formları dağıtılırken görüşmenin bireysel olmasının daha sağlıklı olacağı belirtilmiş, katılımcılar bu duruma uyararak görüşmenin bölünmesini engellemişlerdir. Görüşme formları verilerek, bu araştırma sonuçlarının sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı, 3. kişilerle paylaşılmayacağı söylenmekle birlikte görüşme formlarına isim yazmamaları gerektiği

hatırlatılarak nesnel bir tutumla soruları cevaplamaları gerektiği ifade edilmiştir. Görüşme formları bizzat araştırmacı tarafından görüşmecilere verilmiş, gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi hakkındaki algılarını belirlemede, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseninde, yaygın uygulamaları ortaya çıkarmak ve katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları tanımlamak ve açıklamak amaçlanır (Annells, 2006). Bu desende genelde şu iki soruya yanıt aranır: Bu olguya ilişkin algı/deneyimler nelerdir? Bu olguya ilişkin deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir? (Cresswell, 2013).

Veri toplama aracı olarak üç açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılar ile görüşmelere başlamadan önce ön uygulama gerçekleştirilmiş, gerekli düzeltmelerden sonra görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme formları, konu hakkında katılımcılara bilgi verilerek onların uygun olduğu zamanda yazılı olarak uygulanmıştır. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler iki ayrı araştırmacı tarafından içerik analizine tabi tutulmuş, yöneltilen sorulara verilen cevaplardan ve ortaya çıkan temalardan oluşan kategorilerin ortak olanları belirlenmiştir. Kavramsal çerçeve ile uyumlu veriler bulgular halinde tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Verilerin bulgular halinde tanımlanması ve sunumu aşamalarında kolay anlaşılabilir bir dil kullanılmasına özen gösterilmiş ve gereken yerlerde doğrudan alıntılar yapılmıştır. Yapılan alıntılarda kodlamalardan faydalanılmış; Yapılan alıntılarda kodlamalardan faydalanılmış; Öğrenci 1, Öğrenci 2 gibi kodların yerine (Ö1), (Ö2 şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır. Ortaya çıkan kodlar başlıklar halinde ve doğrudan alıntılar eşliğinde araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmıştır.

Verilerin yorumlanmasında genellikle frekans ve yüzde kullanılır. Uygun temalar belirlenerek tablolar oluşturulur, en fazla ve en az verilen cevaplar yorumlanarak araştırma bulguları yorumlanır, değerlendirilir, genelleme yapılmaz. Nitel araştırmalarda genelleme, araştırmacının yaptığı çalışmaya benzer çalışma yapan başka bir kişi tarafından yapılabilir (Büyükoztürk vd.,2012: 244).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma geleneği içerisinde geçerlik ve güvenirlilik gibi kavramlar, pozitivist paradigmanın hipotez test etmeye dayalı tümdengelimci anlayışının ürünü olarak dogmatik bulunmakta ve eleştirilmektedir. Bunun yerine inandırıcılık ve aktarılabilirlik gibi kavramların daha fazla tercih edildiği görülmektedir (Corbin ve Strauss, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığını) sağlamak için konu ile ilgili literatür taraması yapılmış kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Katılımcılara yöneltilen sorular bu kavramsal çerçeve doğrultusunda oluşturulmuş ve mevcut sorulara ilaveten eklemek istedikleri bir husus olup olmadığı sorularak katılımcıların teyidi alınmıştır. Araştırmaya katılım sürecinde gönüllülük esasının altı çizilerek özellikle isim yazmamaları istenmiş ve katılımcıların konu çerçevesinde görüşlerini özgürce ifade etmeleri yazılı ve sözlü olarak vurgulanmıştır. Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabilirliğini) sağlama sürecinde görüşme formunun oluşturulması, yapılanlar görüşmeler ve analiz basamakları açıklanmaya çalışılmış; çalışma grubu, veri toplama aracı, süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması okuyucuların anlayabileceği şekilde tanımlanmıştır. Tutarlılığını artırmak için bulgular doğrudan verilmiş, elde edilen veriler üzerinde iki araştırmacı ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılarak tutarlık oranı hesaplanmıştır. Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için süreçte yapılanlar ayrıntılı bir biçimde açıklanmaya çalışılmış, elde edilen veriler ve kodlamalar daha sonra incelenebilecek şekilde saklanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu tabakalı amaçlı ve kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle olarak belirlenen 16 farklı okuldan en çok devamsızlık yapan 9.sınıf, 10.sınıf, 11.sınıf ve 12.sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur. Katılımcılar 2014–2015 eğitim-öğretim yılında II. Dönemin ortalarında Malatya İlindeki öğrencilerin görüşlerinden faydalanılmıştır. Nitel araştırmalarda amaçlı örnekleme yöntemleri, nitel araştırmaların geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına uygun bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapmasına olanak sağlar (Büyüköztürk ve diğ. 2012). Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ise araştırmacıya hız ve kolaylık sağlar. Araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Soruların samimiyetle cevaplamada rahat olmaları için kişi isimlerinin deşifre edilmeyeceği, sadece araştırma içinde kodlamalarla belirtileceği, aslının araştırmacı da kalacağı açıklaması yapılmıştır. Öğrenciler ile yapılan görüşmeler Öğrenci (Ö), Ö1 şeklinde kodlanarak belirtilmiştir. Araştırmaya katılan 49 öğrencinin seçiminde çeşitliliğe de dikkat edilerek farklı okul ve farklı sınıflarda olmasına, cinsiyete ve yaş ayrımına göre belirlenmesine özen gösterilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler ile ilgili bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.Çalışmada Yer Alan Öğrencilerin Mesleki ve Akademik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler n=49		f	%
Cinsiyet	Erkek	33	67,35
	Kız	16	32,65
Öğrenim Durumu	9.Sınıf	12	24,49
	10.Sınıf	10	20,41
	11.Sınıf	15	30,61
	12.Sınıf	12	24,49
Yaş	14	3	6,12
	15	13	26,53
	16	9	18,37
	17	13	26,53
	18	8	16,33
	19	3	6,12

Katılımcıların %67,35’ini erkek öğrenciler, %32,65’ini ise kız öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların%24,49’unu9.sınıf, %20,41’ini10.sınıf, %30,61’ini 11.sınıf ve %24,49’unu ise 12.sınıf öğrencileri arasında en çok devamsızlık yapan öğrencilerden seçilmiştir. Ayrıca katılımcıların %6,12’si 14 yaşında, %26,53’ü 15 yaşında, %18,37’si 16 yaşında, %26,53’ü 17 yaşında, %16,33’ü 18 yaşında ve %6, 12’si 19 yaşındadır.

Veri Toplama Araçları

Bu Araştırmada, veri toplama aracı olarak; yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracındaki araştırma soruları yazılmadan önce ilgili literatür araştırması kapsamlı bir şekilde yapıldı. Daha önceden yapılan yurtiçi yurtdışı araştırmaları incelendikten sonra araştırma soruları yazıldı. Hazırlanan sorular bir üniversitede eğitim bilimlerinde öğretim üyesi olarak çalışan nitel araştırmada uzman bir kişiye incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2005), görüşme formu içinde sorulacak soruların kolay anlaşılabilir, açık uçlu, yönlendirmekten kaçınan, çok boyut içermeyen, odaklı,

alternatifleri ve sondaları olan, mantıklı bir sıra takip eden ve geliştirilebilen sorular olması gerektiğini önermektedir. Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmede kullanılan görüşme formu, cevaplayabilecekleri şekilde araştırmacı tarafından araştırma amacına uygun, görüşülecek öğrencileri rahatsız etmeyecek, mümkün olduğunca açık uçlu sorular içerecek şekilde araştırmacı tarafından hazırlanan taslak görüşme formu, alan uzmanları tarafından incelenmiştir. Görüşme yapılacak okula bizzat gidilerek araştırma hakkında bilgi verilip, birlikte görüşme formu incelenerek son şekli verilmiş ve görüşmelere bu şekilde devam edilmiştir. Hazırlanan görüşme formundaki açık uçlu soruları aşağıda belirtilmiştir.

1. Okula devamsızlık nedenlerinizi yazar mısınız?
2. Okula devamsızlık yaptığınızda vaktinizi ne yaparak geçiriyorsunuz?
3. Okula daha fazla devam etmeniz için sizce okul nasıl olmalıdır?

Bulguların Yorumlanması

Bu bölümde belirlenen temalar ve ortaya çıkan kavramlar çerçevesinde öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir. Okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi konusu için toplam 55 kod belirlenmiştir. Ortaya çıkan kodlar başlıklar halinde ve doğrudan alıntılar eşliğinde araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmıştır. Her bir kod yorumlanırken bulgular arasındaki ilişkiler açıklanmış, neden-sonuç ilişkileri kurulmaya çalışılmıştır. Bu arada eğer var ise çeşitli değişkenlere göre anlamlı bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulardan çıkarılmış olan sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin yorumlanmasında genellikle frekans ve yüzde kullanılır. Uygun temalar belirlenerek tablolar oluşturulur, en fazla ve en az verilen cevaplar yorumlanarak araştırma bulguları yorumlanır, değerlendirilir, genelleme yapılmaz. Nitel araştırmalarda genelleme, araştırmacının yaptığı çalışmaya benzer çalışma yapan başka bir kişi tarafından yapılabilir (Büyükoztürk vd.,2012).

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinin analizinde elde edilen bulgulara, bu bulguların benzer çalışmalarda elde edilen bulgularla karşılaştırılmasına ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir.

“Okula devamsızlık nedenlerinizi yazar mısınız?” Sorusuna 49 öğrencinin verdiği cevaplardaki sorunlar kategorize edildiğinde “Öğrencinin kendisi, çevresi ve ailesi ile ilgili sorunları”, “Okul ortamı ve okul yöneticileri ile ilgili sorunları” ve “Öğretmenler ile ilgili sorunları” temaları altında toplam 18 sorun tespit edilmiştir. Tüm sorunların frekans ve yüzdeleri azalan sıra ile Tablo.3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin, Okula Devamsızlık Nedenleri İle İlgili Görüşlerinin Frekans Tablosu

Kodlanmış öğrenci görüşleri n=49		f	%
Öğrencinin kendisi, çevresi ve ailesi ile ilgili sorunlar	Hastalık durumu	21	42,86
	Uyuya kalma	11	22,45
	Üniversite sınavına hazırlanma	9	18,37
	Ailevi nedenler	5	10,20
	Arkadaşların etkisi	5	10,20
	Ulaşım problemi	4	8,16
	Ders çalışma sebebiyle	2	4,08

Okul ortamı ve okul yöneticileri ile ilgili sorunlar	Okulun sıkıcı olması	6	12,24
	Ders saatlerinin fazla olması	4	8,16
	Okuldaki baskılar	2	4,08
	Sosyal aktivitelerin yetersizliği	1	2,04
	Alan dışı derslere gelmek istememe durumu	1	2,04
	Blok derslerin olması	1	2,04
Öğretmenler ile ilgili sorunlar	Derslerin sıkıcı olması	5	10,20
	Öğretmenler sıkıcı ve yetersiz	4	8,16
	Öğretmenlerin olumsuz davranışları	3	6,12
	Okuldaki dersleri anlamama	2	4,08
	Öğretmenlerin konuları işlememesi	2	4,08

1. Öğrencinin kendisi, çevresi ve ailesi ile ilgili sorunlar:

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğrencinin kendisi, çevresi ve ailesi ile bir takım sebeplerden devamsızlık yapmaları ile ilgili görüşlerin en başında 21 kişi ile (% 42,86) "Hastalık durumu" olmuştur. Diğer fazla olan bir kod ise "Uyuya kalma" 11 kişi ile (%22,45) olmuştur. "Ders çalışma sebebiyle" kodu 1 kişi (%2,04) ile en az belirtilen sorun olmuştur.

En yüksek frekansa sahip kod "Hastalık durumu" olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö7 şöyle demiştir: "Okula gelmediğim günler hastaneye gidiyorum. Hasta olduğum için devamsızlık yapıyorum.", Katılımcı Ö12 da şöyle demiştir: "Yarıyıl tatilinde geçirmiş olduğum ameliyattan dolayı kontrollerim için doktora gittiğimden dolayı devamsızlığım arttı.", Katılımcı Ö8 de şöyle demiştir: "Genellikle hastalıktan dolayı devamsızlık yaptım.", Bu katılımcıların söylemlerinden öğrencilerin çoğunun hastalık durumundan dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

Diğer yüksek frekanslı bir kod ise "Uyuya kalma" sorunu olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö21 şöyle demiştir: "Bazen uyandığında çok rahatsız oluyorum. Gece çok geç uyuduğumdan dolayı uyanamıyorum. Çok uykulu olduğum içinde okula gitmiyorum.", Katılımcı Ö37 şöyle demiştir: "Sabahları uyanamıyorum ve bir ders yüzünden de yok yazılıyorum.", Ö39 şöyle demiştir: "Okulun sabah erken başlaması ilk nedenlerden biridir.", Katılımcı Ö46 ise şöyle demiştir: "Sabahları uyanıp okula gelmeye hiç isteğim yok." Bu katılımcıların söylemlerinden öğrencilerin sabahları uyanamamalarından kaynaklanan sebeplerden dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

En düşük frekansa sahip olan kod "Ders çalışma sebebiyle" kodu olmuştur. Bu konularda sıra ile katılımcı Ö34 şöyle demiştir: "Devamsızlık yapmamızın sebebi sınavlardan dolayı evde kalıp sınavlara çalışmaktan kaynaklanmaktadır.", Ö35 şöyle demiştir: "Sınav stresinden dolayı evde kalıp ders çalışıyorum.", Buradan da öğrencilerin sınavlara hazırlanmak için evde ders çalışmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

2. Okul ortamı ve okul yöneticileri ile ilgili sorunlar:

Tablo 3'te görüldüğü üzere okul ortamı ve okul yöneticilerinden kaynaklandığı düşünülen devamsızlık sebepleri ile ilgili görüşlerin en başında 6 kişi ile (% 12,24) "Okulun sıkıcı olması" olmuştur. Diğer fazla olan bir kod ise "Ders saatlerinin fazla olması" 4 kişi ile (%8,16) olmuştur. "Sosyal aktivitelerin yetersizliği", "Alan dışı derslere gelmek istememe

durumu” ve “Blok derslerin olması” kodları 1’er kişi (%2,04) ile en az belirtilen sorunlar olmuştur.

En yüksek frekansa sahip kod “Okulun sıkıcı olması” olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö15 şöyle demiştir: “Okuldaki baskılar ve kurallar insanı boğduğu için insanın önünden bile geçesi gelmiyor. Bundan dolayı bazen kendime tatil veriyorum.”, Katılımcı Ö25 da şöyle demiştir: “Okul yönetimi çok sıkıcı ve her hareketimin kontrol altında olması gerektiği beni yoruyor. Okulda sıkılıyorum ve gelmek istemiyorum. Buna en çok da insanların hareketleri sebep oluyor.”, Katılımcı Ö36 da şöyle demiştir: “Okuldaki katı kurallardan dolayı devamsızlık yapıyorum.”, Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin okulu sıkıcı bulmalarından dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

Diğer yüksek frekanslı bir kod ise “Ders saatlerinin fazla olması” sorunu olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö23 şöyle demiştir: “Okulda derslerin fazla olması sabah 08.00’den başlayıp 15.10’a kadar devam etmesi tüm günün gitmesi beni sıkıyor ve devamsızlık yapıyorum.”, Katılımcı Ö31 şöyle demiştir: “Haftanın 5 günü ve her gün 8 saat ders sıkıyor bizi bu sebepten dolayı devamsızlık yapıyoruz.”, Ö37 şöyle demiştir: “Derslerin fazlalığı bunaltıyor.”, Katılımcı Ö47 ise şöyle demiştir: “Dersler çok erken başlıyor ve ders saati çok fazla sıkılıyorum.” Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin ders saatlerinin fazla olmasından sıkıldıkları ve devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

En düşük frekansa sahip olan kodlar ise “Sosyal aktivitelerin yetersizliği”, “Alan dışı derslere gelmek istememe durumu” ve “Blok derslerin olması” kodları olmuştur. Bu konularda sıra ile katılımcı Ö27 şöyle demiştir: “Sosyal aktivitelerin az olması beni sıkıyor ve devamsızlık yapıyorum.”, Ö28 şöyle demiştir: “Sayısalıcı olduğum için özellikle sözel, resim, beden eğitimi gibi çok gerekli görmediğim derslerin olduğu günler okula gelmek istemiyorum. Çünkü okula gelsemde gelmesem de o dersleri geçeceğim. Bu yüzden gelmemeyi tercih ediyorum.”, Ö31 şöyle demiştir: “Okulda derslerin blok yapılmasından dolayı sıkılıyoruz ve bundan dolayı devamsızlık yapıyoruz.” Bu görüşlerden öğrencilerin sosyal aktivitelerin yetersizliğinden, alan dışı derslere girmek istememelerinden ve derslerin blok işlenmesinden dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

3. Öğretmenler ile ilgili sorunlar:

Tablo 3’te görüldüğü üzere öğretmenlerden kaynaklanan sebeplerden dolayı devamsızlık yapan öğrencilerin görüşlerinin en başında 5 kişi ile (%10,20) “Derslerin sıkıcı olması” olmuştur. Diğer yüksek oranlı bir kod ise “Öğretmenler sıkıcı ve yetersiz” 4 kişi ile (%8,16) olmuştur. “Okuldaki dersleri anlamama” ve “Öğretmenlerin konuları işlememesi” kodları 2’şer kişi (%4,08) ile en az belirtilen sorunlar olmuştur.

En yüksek frekansa sahip kod “Derslerin sıkıcı olması” olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö1 şöyle demiştir: “Hocalar çok sıkıyor ve dersler de sıkıcı geçiyor.”, Katılımcı Ö9 da şöyle demiştir: “Dersi sevmediğim için devamsızlık yapıyorum.”, Katılımcı Ö11 da şöyle demiştir: “Okula gitmekten çok sıkılıyorum. Okul bana hapis gibi geliyor şu dersler bitse de gitsem diyorum.”, Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin derslerin sıkıcı olmasından dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

Diğer yüksek frekanslı bir kod ise “Öğretmenler sıkıcı ve yetersiz” sorunu olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö18 şöyle demiştir: “Ders öğretmeni sıkıcı ise ve sevmiyorsam derse girmem ve devamsızlık yaparım.”, Katılımcı Ö25 şöyle demiştir: “Okulda rahat olamıyorum. Okul içinde öğretmenlerin öğrencileri en ufak bir hatasından dolayı azarlaması beni rahatsız ediyor.”, Ö33 şöyle demiştir: “Öğretmenlerin sert davranışlarından dolayı devamsızlık yaparım. Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin öğretmenlerini sıkıcı buldukları ve

alanlarında yetersiz olmalarından kaynaklanan sebeplerden dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

En düşük frekansa sahip olan kodlar ise“Okuldaki dersleri anlamama” ve “Öğretmenlerin konuları işlememesi” kodları olmuştur. Bu konularda sıra ile katılımcı Ö47 şöyle demiştir: “Okulda bazı öğretmenler ders işlemek yerine serbest çalışmamızı söylüyorlar. Her öğretmen ders saatlerinde ders işlese devamsızlık yapmazdım. Okulda serbest ders çalışmak için gelmem bana saçma geliyor. Okulda çalışacağım dersi evde de çalışırım.”, Ö48 şöyle demiştir: “Okulda dersler dolu dolu geçmiyor. Evde daha verimli çalışıyorum. Öğretmenler konuları işlemiyor.”, Buradan da öğrencilerin sınavlara hazırlanmak için evde kalıp daha verimli ders çalıştıklarını düşündükleri anlaşılmaktadır.

“Okula devamsızlık yaptığınızda vaktinizi ne yaparak geçiriyorsunuz?”Sorusuna 49 öğrencinin verdiği cevaplardaki sorunlar kategorize edildiğinde toplam 11 sorun tespit edilmiştir. Tüm sorunların frekans ve yüzdeleri azalan sıra ile Tablo.4’de verilmiştir

Tablo 4.Öğrencilerin, Devamsızlık Yaptıklarında Vakitlerini Ne Yapararak Geçirdikleri İle İlgili Görüşlerinin Frekans Tablosu

Kodlanmış öğrenci görüşleri n=49	f	%
Evde dinlenme	21	42,86
Arkadaşlar ile vakit geçirme	17	34,69
Ödev yapma ve ders çalışma	16	32,65
İnternet ve bilgisayar oyunları	13	26,53
TV izleme	9	18,37
Kitap okuma	6	12,24
Dershanede ders çalışma	6	12,24
Oyun salonuna gitme	5	10,20
Hastaneye giderek	4	8,16
Spor yapma	3	6,12
Uyuyarak vakit geçirme	3	6,12

Tablo 4’te görüldüğü üzere öğrencilerin, devamsızlık yaptıklarında ne yaparak vakit geçirdiklerine ilişkin görüşlerin en başında 21 kişi ile (%42,86) “Evde dinlenme” olmuştur. Diğer yüksek frekansa sahip olan kod ise “Arkadaşlar ile vakit geçirme” 17 kişi ile (%34,69)“ olmuştur. “Spor yapma” ve “Uyuyarak vakit geçirme” kodları 3’er kişi (%6,12) ile en az belirtilen sorunlar olmuştur.

En yüksek frekansa sahip kod “Evde dinlenme” olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö21 şöyle demiştir: “Kendimi kötü hissettiğim zaman evde dinlenmeyi tercih ederim.”, Katılımcı Ö9 da şöyle demiştir: “Dersi sevmediğim için devamsızlık yapıyorum.”, Katılımcı Ö33 de şöyle demiştir: “Genellikle rahatsızlığımdan dolayı devamsızlık yaparım. Dolayısıyla evde olurum, dinlenirim. Sessiz yerler bulmaya çalışır ve orada vaktimi geçiririm.”, Katılımcı Ö37 da şöyle demiştir: “Bazen evde kalıp kafamı dinlemek istiyorum.”, Ö39 şöyle demiştir: “Sabahları geç kaldığımdan dolayı uyuyorum ve okula gitmiyorum. Öğleden önce de evden çıkmadığımdan dolayı evde dinlenirim.”Bu katılımcıların söylemlerinden, öğrencilerin devamsızlık yaptıklarında evde dinlenmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Diğer yüksek frekanslı bir kod ise “Arkadaşlar ile vakit geçirme” kodu olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö2 şöyle demiştir: “*Evde canım çok sıkılıyor. Dışarı çıkıp arkadaşlar ile eğleniyorum.*”, Katılımcı Ö10 şöyle demiştir: “*Okuldan kaçtığımda parklarda ve piknik yerlerinde arkadaşlarımla beraber geziyoruz.*”, Ö18 şöyle demiştir: “*Arkadaşlar ile gezerek stres atmaya çalışırım.*”, Ö20 şöyle demiştir: “*Arkadaşlar ile olduğum zaman daha çok internet cafe, playstation v.b. mekânlarda vakit geçiririm.*”Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin devamsızlık yaptıklarında arkadaşları ile değişik ortamlarda vakit geçirmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

En düşük frekansa sahip olan kodlar ise “Spor yapma” ve “Uyuyarak vakit geçirme” kodları olmuştur. Bu konularda sıra ile katılımcı Ö4 şöyle demiştir: “*Devamsızlık yaptığımda genelde spor yaparak vakit geçiririm.*”, Ö39 şöyle demiştir: “*Sabahları geç kaldığımda okula gitmekten vazgeçiyorum ve uyuyarak vaktimi geçiriyorum.*”, Buradan da öğrenciler devamsızlık yaptıklarında spor yaparak ve zamanın belli bir kısmını ise uyuyarak geçirdikleri anlaşılmaktadır.

“Okula daha fazla devam etmeniz için sizce okul nasıl olmalıdır?”Sorusuna 49 öğrencinin verdiği cevaplardaki sorunlar kategorize edildiğinde toplam 17 sorun tespit edilmiştir. Tüm sorunların frekans ve yüzdeleri azalan sıra ile Tablo.5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin, Okula Daha Fazla Devam Etmeniz İçin Sizce Okul Nasıl Olmalı İle İlgili Görüşlerinin Frekans Tablosu

Kodlanmış öğretmen görüşleri n=49	f	%
Okul daha eğlenceli olmalı	12	24,49
Sosyal etkinlikler artırılmalı	11	22,45
Blok ders uygulaması kaldırılmalı	10	20,41
Ders süresi kısa olmalı	10	20,41
Öğretmenler öğrencilerle daha fazla ilgilenmeli	7	14,29
Dersler daha geç başlamalı	6	12,24
Öğretmenler hoşgörülü olmalı	5	10,20
Üniversite sınavına girecek öğrencilere tolerans tanınmalı	4	8,16
Öğretmenler alnında yetersiz	3	6,12
Ders saatleri azaltılmalı	3	6,12
Öğretmenler daha toleranslı olmalı	2	4,08
Alan seçimi daha erken yapılmalı	2	4,08
Okullarda sağlık personeli bulundurulmalı	2	4,08
Öğretmenler daha çok sorumluluk almalı	2	4,08
Ders araç-gereçleri yeterli hale getirilmeli	2	2,04
Ders çalışmak için okulda ortam hazırlanmalı	1	2,04
Öğretmenler siyasi nitelikte davranış sergilememeli	1	2,04

Tablo 5’te görüldüğü üzere öğrencilerin okula daha fazla devam etmeleri için okulun nasıl olması gerektiği ile ilgili kodların en başında 12 kişi ile (%24,49) “Okul daha eğlenceli olmalı” kodu olmuştur. Diğer yüksek frekanslı bir kod ise “Sosyal etkinlikler artırılmalı” 11 kişi ile (%22,45) kodu olmuştur. “Ders araç-gereçleri yeterli hale getirilmeli”, “Ders çalışma

için okulda ortam hazırlanmalı” ve “Öğretmenler siyasi nitelikte davranış sergilememeli” kodları 1’er kişi (%2,04) ile en az belirtilen sorunlar olmuştur.

En yüksek frekansa sahip olan kod “Okul daha eğlenceli olmalı” kodu olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö18 şöyle demiştir: “Okul daha eğlenceli olmalı. Öğretmenler dersi sıkıcı anlatmamalı ve dersi daha zevkli hale getirmeli.”, Katılımcı Ö27 de şöyle demiştir: “Ders bir takım aktiviteler ile daha güzel ve eğlenceli hale getirilebilir. Ders programı ve içeriği ona göre ayarlanmalı.”, Katılımcı Ö49 da şöyle demiştir: “Vasıflı ve öğrenciye değer veren öğretmenler olmalı. İşini seven öğretmen öğrencilere de sevdirebilir. Dersler daha zevkli hale getirilmeli, Farklı programlar yapılmalı, öğrencilerin kıyafet zorunluluğu kaldırılmalı, öğrencilerin görüşlerini dikkate alan anlayışlı bir okul yönetimi olmalıdır ki okul daha zevkli hale gelsin.”, Bu katılımcıların görüşlerinden okulun öğrenci için daha zevkli hale getirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Diğer yüksek frekanslı bir kod ise “Sosyal etkinlikler artırılmalı” sorunu olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö26 şöyle demiştir: “Okulda sürekli derslerin olması beni sıkıyor. Derslerin yanında sosyal aktivitelerin de olması gerekiyor.”, Katılımcı Ö31 şöyle demiştir: “Okul sosyal aktiviteler bakımından daha donanımlı hale getirilirse sıkılmadan okula daha çok devam edilebilir.”, Ö48 şöyle demiştir: “Okulda eğlenceli aktiviteler olsa okula daha çok ve severek geliriz. Okulumuzda hiç sosyal aktivite olmadığı için cazip gelmiyor.” Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin okulda sıkıldıkları ve sosyal aktiviteler ile okulun daha zevkli hale gelebileceğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

En düşük frekansa sahip olan kodlar ise “Ders çalışma için okulda ortam hazırlanmalı”ve “Öğretmenler siyasi nitelikte davranış sergilememeli” kodları olmuştur. Bu konularda sıra ile katılımcı Ö48 şöyle demiştir: “Okulda boş dersler olduğu zamanlarda, eğer okulda ders çalışabileceğiniz ortam olursa okulda ders çalışır. Eve gitmek zorunda kalmazdım.”, Ö49 şöyle demiştir: “Öğretmenler öğrencileri ayırmadan sevmeli ve dersini hakkını vererek anlatıp bize de sevdirmeli. Hiçbir siyasi nitelikte davranış sergilememelidir.”, Buradan da öğrencilerin okulda boş vakitlerinde ders çalışmak için uygun ortam istedikleri ve öğretmenlerin dersini severek ve sevdirecek şekilde anlatması gerektiği anlaşılmaktadır.

“Okula devamsızlık nedenlerinizi yazar mısınız?”Sorusuna 12 tane 12. Sınıf öğrencisinin verdiği cevaplardaki nedenler kategorize edildiğinde toplam 9 neden tespit edilmiştir. Tüm nedenlerin frekans ve yüzdeleri azalan sıra ile Tablo.6’da verilmiştir.

Tablo 6.12. Sınıf Öğrencilerinin, Okula Devamsızlık Nedenleri İle İlgili Görüşlerinin Frekans Tablosu

Kodlanmış öğrenci görüşleri n=12	f	%
Üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanma	9	75,00
Uyuya kalma	5	41,67
Okulun sıkıcı olması	3	25,00
Ulaşım Problemi	2	16,67
Okuldaki dersleri anlamama	2	16,67
Öğretmenlerin konuları işlememesi	2	16,67
Öğretmenler yetersiz	2	16,67
Hastalık durumu	1	8,33
Ders saatlerinin fazla olması	1	8,33

Tablo 6’da görüldüğü üzere 12.sınıf öğrencilerinin okula devamsızlık ile ilgili nedenlerin en başında 9 kişi ile (%75,00) “Üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanma” nedeni olmuştur. “Hastalık durumu” ve “Ders saatlerinin fazla olması” nedenleri ise 1’er kişi (%8,33) ile en az belirtilen nedenler olmuştur.

En yüksek frekansa sahip neden “Üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanma” olmuştur. Bu konuda katılımcı Ö38 şöyle demiştir: “YGS’ ye ve LYS’ ye hazırlanmamda bir engel olarak gördüğüm için dönem içinde belli zamanlarda devamsızlık yapmak zorunda kaldım.”, Katılımcı Ö39 da şöyle demiştir: “Sınava girecek olmamız devamsızlığımızın artmasına neden oluyor.”, Katılımcı Ö40 da şöyle demiştir: “YGS ve LYS’ den düşük puan alma korkusu daha çok ders çalışmamı gerektiriyor. Aynı zamanda son sınıf olarak derslerin genelde boş geçmesi ve benim evde daha rahat ders çalışıyor olmam benim devamsızlık yapmamın nedenlerindedir.”, Bu katılımcıların görüşlerinden öğrencilerin YGS’ ye ve LYS’ ye girecek olmalarından dolayı okula devamsızlık yapıp evde ders çalışmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Bu konuda en düşük frekansa sahip olan nedenler ise “Hastalık durumu” ve “Ders saatlerinin fazla olması” kodları olmuştur. Bu konularda sıra ile katılımcı Ö38 şöyle demiştir: “Bir takım rahatsızlıklarımın dolayı okula devam edemedim.”, Ö49 şöyle demiştir: “Okulun tam gün olması yorucu ve ders saatleri çok fazla olduğundan dolayı sıkılıyorum ve devamsızlık yapıyorum”, Buradan da öğrencilerin hastalık durumu ve ders saatlerinin fazla olmasından kaynaklanan sebeplerden dolayı devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Devamsızlık davranışı, öğrencilerin başarıları, ilerlemeleri, eğitimlerini sürdürmeleri, iyi bir meslek sahibi olmaları, toplumda iyi bir yer edinmeleri ve kendi öz saygılarının gelişmesine de zararlı olabilecek bir alışkanlık olarak görülmektedir (De Kalb, 1999). Devamsızlık yapmanın sadece tek bir nedeni yoktur. Fakat öğrencinin okula karşılımsuz duygular beslemesinin ilk göstergesi olabilir. Devamsızlık probleminin ortaya çıkmasında ve bu problemin devam etmesinde birçok faktör birlikte rol oynayabilir. Bu faktörler arasında; toplum desteğinden yoksun olma, destekleyici olmayan bir okul ortamı, aile yaşantısının düzgün olmaması, kötü hava şartları ve ulaşım problemleri, sağlık problemleri ve kişisel yetersizlikler bulunmaktadır (Teasley, 2004). Devamsızlık nedenlerini belirleme amacıyla yapılan bir diğer araştırmada ise arkadaş ortamının, öğretmenlerle ilişkilerin zayıf olmasının, ailesel durumların, zorbalık ve sınıf ortamının devamsızlık üzerinde etkili olduğu saptanmıştır (Kinder, Wakefield ve Wilkin, 1996).

Öğrenci devamsızlıklarının önlenmesi için öncelikle devamsızlık nedenlerinin detaylı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Öğrencilerin devamsızlık nedenleri incelendiğinde, öğrencinin kendisi, çevresi ve ailesi ile ilgili nedenler en başta gelmektedir. Öğrencilerin güdülenmemesi, sağlık problemi yaşamaları, internet ve televizyon bağıllığı, başarıya ilişkin kaygı düzeyinin yüksek olması, okulu sevmemesi, özgüveninin düşük olması, akademik başarısının düşük olması, sosyal becerilerinin zayıf olması, sınavlardan düşük not alma korkusu, öğrencinin gelecek beklentilerinin az olması, özel ihtiyaçlarının olması, ders ortamında kendini rahat hissetmemesi, ulaşım problemi yaşamaları, okula devamsızlık ile ilgili öğrencinin kendisinden kaynaklanan bazı nedenler arasında gösterilebilir. Hastalık durumu nedeni ile okula devamsızlık yaparken çok belirtilen sorunların başında gelmektedir. Sağlık probleminin en önemli nedenler arasında olmasından dolayı okulda sağlık personeli bulundurulması öğrencilerin daha az devamsızlık yapmalarını sağlanabilir. Öğrencilerin arkadaş çevrelerinin de okula devamsızlık yapmalarında önemli nedenlerden birisi olduğu katılımcı görüşlerinden çıkan başka bir sonuçtur. Okul yaşantılarıyla beraber öğrenciler yeni arkadaşlar edinmeye başlamaktadır. Okula başlamadan önce aileleriyle sınırlı olan dünyaları değişmeye

başlar ve akranları ile daha fazla vakit geçirirler. Arkadaş çevresinin öğrencinin eğitim yaşantısı üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Okula uygun olmayan arkadaş çevresi öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabilir. Kadı (2000) araştırmasında, öğrenci devamsızlıklarını; okul, aile, kişisel sorunlar, arkadaş grubu ve çevre temaları altında incelediği görülmüş olup araştırma sonuçlarımız ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmamızda devamsızlık nedenleri incelenirken dikkat çeken farklı bir neden ise, 12. sınıf öğrencilerinin %75'i gibi önemli bir oranının devamsızlık sebebi olarak üniversite sınavına hazırlık olduğunu belirtmiş olmasıdır. Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin okulda derslerin genelde boş geçtiği ve okulda ders çalışma ortamı bulamadıklarından dolayı devamsızlık yaptıklarını ve evde ders çalışmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin okul ortamı ve okul yöneticileri ile ilgili devamsızlık nedenleri incelendiğinde ise; okul yöneticilerinin yapmış olduğu baskılar, sosyal aktivitelerin eksikliği, bazı okullarda halen devam eden blok ders uygulamasının olması ve öğrencilerin okulu sıkıcı bulmaları önemli nedenler arasında yer almaktadır. Reid (1985)' de zorbalık ve müfredat gibi okul kaynaklı faktörlerin devamsızlığa yol açabileceğini söylemektedir. Okuldaki öğretmenlerin, rehberlik uzmanlarının, yöneticilerin niteliği ve etkililiği de öğrencilerin devamsızlık yapma alışkanlığıyla ilişkilendirilebilir (Strickland, 1998). Balcı (2002) okul yöneticilerinin öğrenci üzerinde doğrudan olmasa bile dolaylı olarak etkisinin olduğu söylemektedir. Görüşlerden de anlaşılacağı gibi okul ortamının formal ve informal ilişkilerin dengeli bir şekilde sergilenmesi gerekmektedir. Öğrenci için okul yaşanabilir bir ortam haline getirilmelidir. Okul sıkıcı ve sadece ders anlatılan bir ortam olmaktan çıkarılmalıdır. Sosyal aktiviteler ile de öğrenciler okula motive edilmelidirler. Altınkurt (2008) olumlu ve güçlü bir okul ikliminin, öğrenci devamsızlığı üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu belirtmiştir. Sportif ve kültürel faaliyetler, tenefüs saatlerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun biçimde ayarlanması, öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri bir ortamın oluşturulması v.b. gibi yönetim ile ilgili konuların da öğrenci devamsızlıklarını etkileyen faktörler arasında yer aldığı araştırmadan çıkan önemli sonuçlardandır.

Öğrencilerin, öğretmenlerden kaynaklanan devamsızlık nedenleri incelendiğinde ise; öğrenciler, derslerin sıkıcı olduğunu ve öğretmenlerin derslere öğrencileri katmadığını, öğretmenlerin konuları yeterince önemseyerek anlatmadıklarını ve öğretmenlerin alanlarında yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir. Ataman (2001) ve Özbaş (2010) da yapmış oldukları çalışmalarda, öğretmenlerin sınıf içindeki olumlu bir tutum içerisinde olmalarının öğrencilerin okula bağlılığı üzerinde olumlu bir etki yarattığını; öğretmenin sınıf içinde takındığı otoriter tavır ve sergilediği baskıcı davranışlar, öğrencileriyle kurduğu iletişimin yetersiz olması, öğrencilerin yetenekleri üzerinde performans beklemesi ve öğretmenin öğrencilere ilgi göstermemesinin öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenleri arasında sayılabileceğini ifade etmişlerdir. Yıldız (2011) ise öğrencilerin, başarılarını artırmak için öğretmenlerinin destek vermemesini de bir devamsızlık nedeni olarak gösterdiklerini ve okula bağlanmakta zorluk yaşadıklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin devamsızlık yaptıklarında vakitlerini ne yaparak geçirdikleri sorusu ile ilgili görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin arkadaşları ile vakit geçirdikleri, televizyon izledikleri, internet kullandıkları, bilgisayar oyunlarını oynadıkları oyun salonlarına gittiklerini, kitap okuyup ders çalıştıklarını ve uyuyarak vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Reid (2005) de öğrencilerin devamsızlık yaptıklarında kısa vadede eğitimleriyle ilgili birçok sorunla karşılaşacaklarını belirtmiştir. İlk olarak, öğrenciler ödevlerini kaçırmaktadırlar. Dolayısıyla farklı ders konularında da düşük performans gösterebileceklerini ya da ortalamanın altında kalacaklarını ve devamsızlık yaptıkları günlerde öğrenme kaybı yaşayacaklarını belirtmiştir. Devamsızlığı çok olan öğrenciler akademik olarak akranlarının gerisinde kalmakta ve sosyal yeterlilikleri git gide zayıflamaktadır (Ford, 1996).

Öğrencilerin okula daha fazla devam etmeleri için okulun nasıl olmasını istedikleri yönündeki soru ile ilgili görüşleri incelendiğinde ise; okulun daha eğlenceli olmamasının ve sosyal etkinliklerin artırılmasının gerektiğini, blok ders uygulamasının kaldırılması gerektiğini, öğretmenlerin öğrenciler ile daha fazla ilgilenmesinin ve öğretmenlerin daha hoşgörülü olmasının gerektiğini, ders araç-gereçlerinin yeterli hale getirilmesinin gerektiğini, öğrencilerin değerli olduklarının hissettirilmesinin gerekli olduğunu, uygun ders çalışma ortamlarının sağlanmasının gerekli olduğunu ve okulda sağlık personelinin bulundurulmasının bir ihtiyaç olduğu yönünde görüşler belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu önemli beklentileri karşılanarak devamsızlıkları indirgenebilir. Pehlivan (2006) da devamsızlığın bir öğrencinin okula yönelik olumsuz duygularının bir belirtisi olmakla birlikte tek başına bir etmen olmadığını ve birçok etmenin birlikte ya da tek başına bulunması, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına veya devamsızlık yapmasına neden olabileceğini belirtmiştir. Devamsızlık yapan öğrencilerin okula devamını sağlayabilmek için; donanımlı ve iyi bir fiziki yapıya kavuşmuş okullar, nitelikli bir eğitim kadrosunun yetiştirilmesi, var olan eğitim çalışanlarının hizmetiçi eğitimler ile sürekli yenilenmesi oldukça önemlidir. Ayrıca, ülke genelinde yeterli bir yaygın eğitim, okul-aile iletişimini güçlendirecek uygulamalar, dersleri ve okulu sevdirecek program-teknik ve yöntemler tespit edilerek öğrencilerin okullarına olan bağlılıklarını arttırmaya yönelik çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu bu araştırmada ortaya çıkan en önemli sonuçlarındandır.

KAYNAKÇA

- AKSÜT, M. (2007). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Kullanılarak Eğitimde Bireysel Farklılıklar Konusu Sunumu. <http://bots.comu.edu.tr/turkce/poster.pdf?page=68>, Erişim Tarihi: 29.12.2011.
- ALTINKURT, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 10: 123-145.
- ANNELLS, M. (2006). Triangulation Of Qualitative Approaches: Hermeneutical Phenomenology And Grounded Theory. *Journal Of Advanced Nursing*, 56(1), 55-61.
- ARSLAN, A. (2006). Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum Ölçeği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2): 24–33.
- ATAMAN, A. (2001) Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri Ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.
- BAHALI, K. VE TAHİROĞLU, A. Y. (2010). Okul reddi: Klinik özellikler, tanı ve tedavi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(3), 362-383.
- BALCI, A. (2002). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: Pegem.
- BURNS, R.C. (1993). *Parents and schools: From to parents*. Washington: National Education Association.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. (1990). *Demokrasi Eğitimi*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜRK Ş., KILIÇ ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: PegemA. 153,244.
- CHRİSTENSON, S.L., SİNCLAİR, M.F., LEHR, C.A. VE HURLEY, C.M. (2000). Promoting successful school completion. In K. Minke & G. Bear (Eds.), *Preventing school problems—promoting school success: Strategies and programs that work* (pp. 377–420). Bethesda, MD: National Association of School Psychologists.

- CORBIN J., & STRAUSS A. (2008). *Basics Of Qualitative Research, Techniques And Procedures For Developing Grounded Theory* (3rd ed.). Los Angeles: Sage.
- CRESWELL J. W. (2013). *Qualitative Inquiry&Research Design: Choosing Among Five Approaches* (Third edition). New York: Sage.
- ÇALIK, E. (2008). *İlköğretim Öğrencilerinin İyimserlik Düzeylerinin ve Okula İlişkin Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DE KALB, J. (1999). *Student truancy*. ERIC Digests, 125.
- DIYU, X. (2001). Investigation and discussion on the problem of primary and secondary school drop outs in poor areas. *Chinese Education and Society*. 33 (5), 49–58.
- ERDEN, M. (1996). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- FORD, J. & SUTPHEN, R. D. (1996). Early intervention to improve attendance in elementary schoolfor at-risk children: A pilot program. *Social Work in Education*, 18 (2), 95-102.
- JONES, V. & JONES, L. S. (1997). *Responsible classroom discipline: creating positive learning environments and solving problems*. Boston: Allynand Bacon.
- KADI, Z. (2000). *Adana İli Merkezindeki İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sürekli Devamsızlık Nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAN, A., AKBAŞ, A. (2005). Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2):227–237.
- KARASAR N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara Nobel.
- KINDER, K., HARLAND, J., WILKIN, A. & WAKEFIELD, A. (1995). *Three to remember: Strategies for disaffected pupils*. Slough: NFER.
- MENGİ, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Ve Özyeterlik Düzeylerinin Okula Bağlılıkları İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZBAŞ, M. (2010). İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35:156-169.
- ÖZBAŞ, M. (2002). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Sınıf İçi Etkinliklerin Denetiminde Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler Konusunda Müdür ve Öğretmen Görüşleri*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖZBAŞ, M. (2010). İlköğretim Okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Education&Science/ Eğitim ve Bilim*, 35(156), 32-44.
- PEHLİVAN, Z. (2006). *Resmi Genel Liselerde Öğrenci Devamsızlığı Ve Buna Dönük Okul Yönetimi Politikaları (Ankara İli Örneği)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara,
- REID, K. (1985). *Truancy and school absenteeism*. London: Hodder&Stoughton.
- REID, K. (2005) The causes, views and traits of school absenteeism and truancy. *Research in Education*, 74, 59-82.

- SİLAH, M. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Çeşitli Nedenler Arasından Süreksiz Durumluk Kaygısının Yeri ve Önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 10: 102-115.
- STICKLAND, V. P. (1998). *Attendance and grade point average: A Study* (Report No. SP038147). East Lansing, MI: National Center for Research on Teacher Learning. (ERIC Document Reproduction Service. ED423224).
- ŞİMŞEK H. ve YILDIRIM A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ŞİMŞEK, H. ve KATITAŞ, S. (2014) İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Şanlıurfa ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 81-99.
- ŞİMŞEK, H. ve ŞAHİN S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(2), 41-72.
- TAYLI, A. (2008). Okulu Bırakmanın Önlenmesi ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar. (Edt: Çelenk, S). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1): 91–104.
- TAYMAZ, H. (2000). *İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi, Okul Yöneticisinin İş Alanları, Alanlara Giren İşler, İşlerin İşlemleri İşlem Basamakları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TEASLEY, M. L. (2004). Absenteeism and truancy: Risk, protection, and best practice implications for school social workers. *Children And Schools*, 26 (2), 117-127.
- TUTAR, H. (2002). *Türk Cumhuriyetleri Ve Akraba Topluluklarından Gelen Öğrencilerin Başarısızlık Nedenleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- UYVAL, A. ve ŞAHİN, Y. (2007, 5-7 Eylül). Ortaöğretimde Okulu Bırakma Olgusunu Tetikleyen Yapısal/Çevresel Faktörler, *16. Eğitim Bilimleri Kongresi, Osmangazi Üniversitesi, Tokat-Türkiye*.
- UZUN, N. ve SAĞLAM, N. (2006). Orta Öğretim Öğrencileri İçin Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirme ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30, 240–250.
- YAVUZER, H. (1996). *Çocuk ve suç* (8. Baskı). Remzi Kitabevi: İstanbul.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIM, M.C ve DÖNMEZ, B (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı Uygulamalarının Sınıf Yönetimine Etkileri Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 7(3): 664–679.
- YILDIZ, M. (2011). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin Araştırılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir